

NHỮNG BIỆN PHÁP ĐIỀU TIẾT Ô NHIỄM TRONG NÔNG NGHIỆP, TIẾP CẬN TỪ LÝ THUYẾT KINH TẾ HỌC

TRẦN THỪA

1. Ô nhiễm trong nông nghiệp, một trong những thất bại của thị trường

Trong sản xuất nông nghiệp cũng như những ngành, lĩnh vực sản xuất khác, các cá nhân và đơn vị sản xuất thường tạo ra những chất thải gây ô nhiễm môi trường, ảnh hưởng đến lợi ích của những cá nhân, đơn vị khác và cả chính bản thân họ: chẳng hạn như những người nông dân sử dụng những loại phân hóa học và thuốc trừ sâu chứa nhiều hoá chất độc hại, chúng theo các nguồn nước chảy ra các ruộng lúa, ao hồ, sông ngòi... làm ô nhiễm những nơi này và hủy hoại đi những khối lượng lớn các nguồn lợi thủy sản, hoặc là làm nhiễm bẩn các nguồn nước sinh hoạt do đó mà ảnh hưởng đến sức khỏe dân chúng và cả gia đình họ.

Những hành vi cá nhân và đơn vị sản xuất gây ra ô nhiễm này lại không đền bù những thiệt hại mà họ gây ra cho những cá nhân và đơn vị khác. Vấn đề này trong lý thuyết kinh tế, những nhà kinh tế học gọi là những tác động ngoại vi (externalities), đây là những tác động ngoại vi tiêu cực (negative externalities).

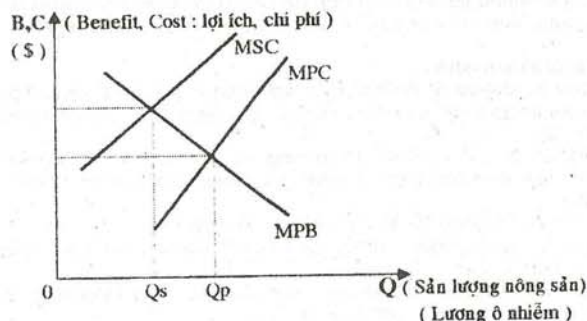
Những tác động ngoại vi tiêu cực này là một trong những thất bại của thị trường và đòi hỏi Chính phủ phải có những biện pháp điều tiết để sửa chữa những thất bại này của thị trường.

2. Chính phủ cần có những biện pháp điều tiết mức ô nhiễm do khu vực tư nhân tạo ra xuống bằng mức ô nhiễm xã hội chấp nhận

Trong trường hợp có những tác động ngoại vi tiêu cực (như vấn đề gây ô nhiễm môi trường trong sản xuất nông nghiệp) thì bao giờ Chi phí xã hội cận biên (MSC : marginal social cost) cũng lớn hơn chi phí tư nhân cận biên (MPC : marginal private cost) => Khối lượng sản phẩm mà khu vực tư nhân tạo ra sẽ lớn hơn khối lượng sản phẩm tối ưu về mặt lợi ích xã hội.

Và do đó mà khối lượng ô nhiễm do các cá nhân và đơn vị sản xuất trong nông nghiệp tạo ra lớn hơn khối lượng ô nhiễm mà xã hội chấp nhận (khối lượng ô nhiễm tối ưu về mặt xã hội).

Đồ thị 1: Thị trường nông sản

* Lượng ô nhiễm khu vực tư nhân tạo ra (Q_p) > Lượng ô nhiễm tối ưu về mặt xã hội (Q_s)

Ở đây cần lưu ý một điểm là : Lượng ô nhiễm bằng 0 thì không phải là tối ưu và Chính phủ cũng không thể loại bỏ ô nhiễm hoàn toàn.

Cho nên nhiệm vụ của Chính phủ là phải nghiên cứu để ra những biện pháp để điều tiết mức ô nhiễm do khu vực tư nhân trong sản xuất nông nghiệp tạo ra về bằng mức ô nhiễm mà xã hội chấp nhận ($Q_p = Q_s$).

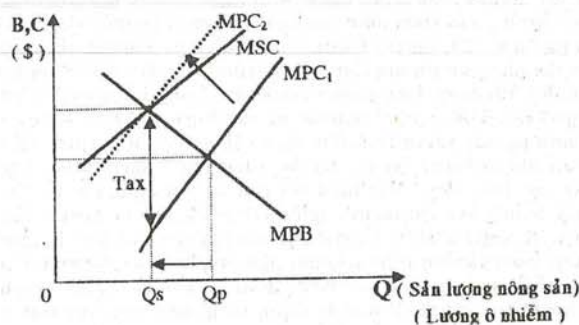
3. Những loại biện pháp điều tiết ô nhiễm trong sản xuất nông nghiệp của chính phủ

Những loại biện pháp điều tiết ô nhiễm trong sản xuất nông nghiệp của Chính phủ có thể áp dụng theo chúng tôi là :

+ Biện pháp luật pháp : Ban hành luật cấm sản xuất, kinh doanh những loại nông được chứa các hoá chất có mức độ độc hại quá cao. Trên cơ sở luật này, các cơ quan y tế, bảo vệ môi trường, bảo vệ cây trồng của Chính phủ phải phối hợp nghiên cứu để ban hành danh mục các loại nông được không được sản xuất, kinh doanh. Và phải có biện pháp kiểm tra kiểm soát thường xuyên đối với các cơ sở sản xuất, kinh doanh nông được.

+ Biện pháp kinh tế : Nghiên cứu xác định mức thuế (hay lệ phí) môi trường đối với các cơ sở sản xuất, kinh doanh các loại nông được có chứa hoá chất độc hại (nhưng không bị cấm bởi luật). Cơ sở để xác định mức thuế (hay lệ phí) môi trường trên đơn vị sản phẩm là phần chênh lệch giữa MSC và MPC tại mức sản lượng tối ưu về mặt xã hội (Q_s). Với mức thuế này sẽ làm tăng chi phí tư nhân cận biên lên bằng chi phí xã hội cận biên => khối lượng sản phẩm tư nhân sản xuất sẽ bằng với khối lượng sản phẩm tối ưu về mặt xã hội. Và do đó sẽ làm giảm khối lượng ô nhiễm do các cá nhân và cơ sở sản xuất nông nghiệp tạo ra về bằng với khối lượng ô nhiễm xã hội chấp nhận.

Đồ thị 2 : Thị trường nông sản sau khi chính phủ đánh thuế môi trường

Lượng ô nhiễm khu vực tư nhân tạo ra (Q_p) giảm xuống bằng lượng ô nhiễm tối ưu về mặt xã hội (Q_s)

Điểm chú ý ở đây là khoản thuế (lệ phí) môi trường này phải được Chính phủ dùng một phần để đầu tư cho những dự án làm sạch môi trường ở nông thôn (những nơi bị ô nhiễm nặng), phần còn lại trợ cấp cho nông dân và cả những cá nhân và đơn vị bị thiệt hại do ô nhiễm.

+ Biện pháp giáo dục, thuyết phục: Các cơ quan quản lý môi trường, quản lý nông nghiệp của Chính phủ, các chính quyền địa phương... cần phối hợp chặt chẽ với hội nông dân, các đoàn thể quần chúng khác và các đơn vị truyền thông đại chúng (đài truyền hình, đài phát thanh, báo chí...) đẩy mạnh các biện pháp giáo dục thuyết phục về ý thức bảo vệ môi trường, hệ sinh thái trong sản xuất nông nghiệp đối với nông dân, các đơn vị sản xuất kinh doanh các loại phân bón, nông được và cả đồng bào người tiêu dùng nông sản ■